

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "บทบาทของตำรวจสันติบาลในระบอบประชาธิปไตย" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทัศนคติทางการเมือง และบทบาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ตลอดจนสำรวจว่าตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร มีทัศนคติทางการเมืองและบทบาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกันหรือไม่ เมื่อพิจารณาจำแนกตามสภาพของ เพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ตำแหน่งฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะของคนที่ปฏิบัติ และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า ตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามสภาพของเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน พบว่ามีเพียงปัจจัยด้านสาขาวิชาการศึกษา เท่านั้นที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาถึงบทบาททางการเมืองของตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล พบว่าตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่มีบทบาททางการเมืองในฐานะประชาชนที่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามสภาพทางเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ตำแหน่งฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และ ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน พบว่ามีปัจจัยด้านสาขาวิชาการศึกษาเท่านั้น ที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในระดับบทบาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการสำรวจ บทบาททางการเมืองของตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล พบว่าตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่ มีบทบาททางการเมือง ในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย มีทั้งเอื้ออำนวยและไม่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามสถานภาพทางเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน พบว่ามีปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เท่านั้นที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่าง ในระดับบทบาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อจำแนกทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยออกเป็นประเด็นย่อย ๆ ได้แก่ ลักษณะและคุณสมบัติของผู้เฝ้าทางการเมือง การเลือกตั้งความเชื่อมั่นในสิทธิและเสรีภาพ และนโยบายของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า ตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล มีทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยในประเด็นนโยบายของรัฐ สิทธิเสรีภาพ และการเลือกตั้ง แต่มีทัศนคติที่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ในประเด็นเกี่ยวกับลักษณะและคุณสมบัติของผู้เฝ้าทางการเมือง

ส่วนการจำแนกบทบาททางการเมืองในฐานะประชาชนของตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร ออกเป็นประเด็นย่อย ๆ ได้แก่ บทบาทต่อการเลือกตั้ง และบทบาทต่อสิทธิเสรีภาพ ผลการศึกษาพบว่า ตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล มีบทบาททางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย ในประเด็นบทบาททางการเมืองต่อการเลือกตั้ง และบทบาททางการเมืองต่อสิทธิเสรีภาพ

จากผลการวิจัย ได้แก่ จำแนกบทบาททางการเมืองในฐานะตำรวจสันติบาล ออกเป็นประเด็นย่อย ๆ ได้แก่ บทบาทต่อนโยบายของรัฐ และบทบาทต่อสิทธิเสรีภาพ ผลการศึกษาพบว่า ตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล มีบทบาททางการเมืองทั้งที่เอื้ออำนวยและไม่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย ในประเด็นบทบาททางการเมืองต่อนโยบายของรัฐ และมีบทบาททางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตยในประเด็นบทบาททางการเมืองต่อสิทธิเสรีภาพ

ในประเด็นการเปรียบเทียบ บทบาททางการเมืองในฐานะประชาชนกับบทบาททางการเมืองในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ของตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรในภาพรวม จากผลการวิจัยพบว่า ตำรวจสันติบาลในสัญญาบัตร ในฐานะประชาชนคนหนึ่ง จะมีบทบาทที่สัมพันธ์ต่อระบบประชาธิปไตยในระดับสูงกว่าฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้จึงพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจสันติบาล ข้อพิจารณาที่อาจเสนอได้ในที่นี้ คือ ตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร มีพื้นฐานการศึกษาทางรัฐศาสตร์ มีแนวโน้มที่จะมีระดับทัศนคติทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยสูงกว่า ตำรวจสันติบาลกลุ่มอื่นนั้น อาจเนื่องมาจาก ตำรวจสันติบาลกลุ่มนี้ได้ผ่านการศึกษากลับกับการเมืองการปกครองโดยตรง ผู้ที่ศึกษาวิชาด้านรัฐศาสตร์ย่อมมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองดีกว่าผู้ศึกษาในสาขาวิชาอื่น เช่นเดียวกับผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าย่อมจะมีโอกาสได้รับความรู้มากกว่า

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งสำรวจ และวิเคราะห์บทบาททางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจกลุ่มนี้ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ถึงความสำคัญของตำรวจสันติบาลในมิติทางการเมืองว่า กองบังคับการตำรวจสันติบาล เป็นหน่วยงานหลักของกรมตำรวจที่ทำหน้าที่เน้นหนัก และเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิดทางการเมือง การให้ความอารักขาบุคคลสำคัญ ๆ ในบางกรณีปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพและสิทธิของประชาชน ตลอดจนความมั่นคงของประเทศชาติโดยส่วนรวม ดังนั้นบทบาททางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองของตำรวจสันติบาลจึงมีความสำคัญใน 2 ระดับ คือ ในระดับหนึ่ง ตำรวจสันติบาลก็เป็นสมาชิกของระบบการเมืองเช่นเดียวกับประชาชนผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ แต่ในอีกระดับหนึ่ง ตำรวจสันติบาลก็มีคุณสมบัติทางลักษณะอาชีพการงานที่แตกต่างจากประชาชนในอาชีพอื่น ๆ คือ ตำรวจสันติบาลเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการควบคุมความประพฤติทางการเมืองของสมาชิกในระบบการเมืองนั่นเอง เงื่อนไขที่สำคัญยิ่งก็คือ

ภารกิจของตำรวจต้องใช้ดุลยพินิจในระดับผู้ปฏิบัติงานอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวน และจับกุมผู้กระทำความผิด

จากผลการวิจัยนี้อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า แม้จะมีความแตกต่างกันบ้างในทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจสันติบาลที่มีคุณสมบัติเฉพาะแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างนี้ก็ไม่มากนัก ลักษณะของภารกิจของตำรวจสันติบาลซึ่งเป็นลักษณะร่วมกันของกลุ่มประชากรนี้ จึงน่าจะ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองได้ ภารกิจเหล่านั้น ได้แก่ หน้าที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร การกระทำผิดต่อราชบัลลังก์ การกระทำผิดทางการเมือง การกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ การถวายความปลอดภัยแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมวงศานุวงศ์ พระราชอาคันตุกะ รักษาความปลอดภัยแก่บุคคลสำคัญชาวต่างประเทศ ตลอดจนเป็นเจ้าหน้าที่ตามบทกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับพระราชบัญญัติสัญชาติ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พระราชบัญญัติการนิม့် พระราชบัญญัติการแรเทศ และบทกฎหมายเกี่ยวกับสมาคมและมูลนิธิ

ดังนั้น โดยลักษณะของงานของตำรวจสันติบาลความรู้ทางการเมืองเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องทำการศึกษาค้นคว้า ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพื่อให้ในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์ ปัญหาการเมืองและสังคมอยู่ตลอดเวลา ประสบการณ์ด้านการศึกษาของบุคคล ประกอบกับ ประสบการณ์จากที่ทำงานทั้งการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง และการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานที่ต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเมืองเช่นกัน น่าจะทำให้ข้าราชการตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่มีทัศนคติ และบทบาททางการเมืองที่ส่งเสริมต่อระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี

การที่ตำรวจสันติบาลยึดถือและประพฤติปฏิบัติในคุณค่าที่เป็นประชาธิปไตย จึงอาจกล่าวได้อีกนัยว่า ตำรวจสันติบาลนั้นแม้วัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งการมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบใด ก็เกี่ยวข้องกับกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง (political socialization) ซึ่งเป็นกระบวนการปลูกฝังให้มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรม

ทางการเมืองไปในทิศทางที่ระบบการเมืองต้องการ ถ้าหากกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง
เมืองได้เป็นไปในทางส่งเสริมให้มีทัศนคติและพฤติกรรม ไปในทางประชาธิปไตย ก็จะทำให้มี
วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเท่ากับว่ามีการยึดถือและประพฤติปฏิบัติในคุณค่า
ที่เป็นประชาธิปไตยอีกด้วย

จากผลการวิจัยพบว่าตำราวสันติบาลชั้นสัญญาบัตรส่วนใหญ่จบการศึกษาทางสาขาวิชา
รัฐศาสตร์ และมีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย สูงกว่าตำราวสันติบาลที่จบการศึกษา
จากสาขาวิชาอื่น ๆ สามารถพิจารณาได้ว่า สาขาวิชาของการศึกษามีผลต่อทัศนคติทางการเมือง
และการศึกษานี้ก็เป็นกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งช่วยส่งเสริมให้
ตำราวสันติบาล มีทัศนคติทางการเมืองที่สนับสนุนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้
จะมีการอบรมกล่อมเกลาทางด้านการศึกษาอย่างเดียวแล้ว ยังรวมถึงสภาพแวดล้อมในองค์การ
และลักษณะของการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตำราวสันติบาล ซึ่งต้องใช้ความรู้ความเข้าใจในทาง
การเมืองสูง เพื่อที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนถึงการที่ตำราวสันติบาลมีอุดมการณ์ที่
จะรับใช้ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบประชาธิปไตย โดยไม่คำนึงถึงการรับใช้ตัว
บุคคล ผู้มีอำนาจต่าง ๆ เช่น อธิบดีกรมตำรวจ, นายกรัฐมนตรีและนักการเมือง' ถ้าพิจารณา
จากภาพรวมแล้ว นอกจากสาขาวิชาของการศึกษายังมีสภาพแวดล้อมในองค์การ และลักษณะ
ของการปฏิบัติงานในหน้าที่ ซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานของการปฏิบัติงานในกองบังคับการตำรวจ
สันติบาลเอง กระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการศึกษา และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน
ขององค์การ จะส่งผลมาถึงพฤติกรรม หรือ บทบาทของตำราวสันติบาล ในลักษณะที่มีแนวโน้ม
ไปในทางเดียวกับทัศนคติทางการเมือง

จากผลการวิจัยถึงทัศนคติทางการเมืองของตำราวสันติบาลชั้นสัญญาบัตรในประเด็น
ทางด้าน การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพและนโยบายของรัฐ ต่างก็มีความสอดคล้องกับหลักการ
ประชาธิปไตยทั้งสิ้น ซึ่งทัศนคติเหล่านี้จะส่งผลมาถึงพฤติกรรมหรือบทบาทของตำราวสันติบาลชั้น

¹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (หน้า 84)

สัญญาบัตร ทั้งในบทบาทที่เป็นประชาชน ก็จะมีการสนับสนุนต่อการเลือกตั้ง และสิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย ส่วนบทบาทในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายก็จะสนับสนุนต่อสิทธิเสรีภาพ และนโยบายของรัฐที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย นักวิชาการกล่าวว่าทัศนคติมีผลต่อการแสดงออกและพฤติกรรมของบุคคล ขณะเดียวกันการปฏิบัติหรือพฤติกรรมการแสดงออกที่ก็มีผลต่อทัศนคติของบุคคลนี้ด้วย² นอกจากทัศนคติจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลก็ยังมีองค์ประกอบอื่นที่มีผลต่อการแสดงออกหรือบทบาทของบุคคลด้วย เช่น บรรทัดฐานทางสังคม นิสัย และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการทำพฤติกรรมนั้นแล้ว ซึ่งในประเด็นนี้เราอาจพิจารณาได้จากสภาพแวดล้อมในองค์การ และลักษณะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตำรวจสันติบาล ซึ่งจะก่อให้เกิดบรรทัดฐานร่วมกัน ในการปฏิบัติหน้าที่ มีวัตถุประสงค์และอุดมการณ์ร่วมกัน ที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่จะรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบประชาธิปไตย

เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติแบบประชาธิปไตยของตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร ในแต่ละประเด็น ต่อผู้นำทางการเมือง, การเลือกตั้ง, สิทธิเสรีภาพ และนโยบายของรัฐ อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า ตำรวจสันติบาลมิได้แสดงทัศนคติใกล้เคียงกันในแต่ละประเด็น กล่าวคือ แสดงทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ในประเด็นการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพ และนโยบายของรัฐ และแสดงทัศนคติที่ไม่สอดคล้องกับหลักการระบอบประชาธิปไตยในประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำทางการเมือง

ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับการศึกษาของ ทินันท์ นาคะตะ³ ที่พบว่า นักศึกษาไทยมีทัศนคติทางการเมืองที่ขัดกันอยู่ในตัวเอง คือมีทั้งทัศนคติที่ล่าหลัง และทันสมัยขนานอยู่ด้วยกัน

² ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย (ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 6.

³ Thirapan Nakata, The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization in the College Studies (Bangkok : Praepittaya, 1975).

คือ ในแง่หนึ่ง นักศึกษาทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อประชาธิปไตย และวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย โดยนักศึกษาเห็นว่า ประชาชนควรเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถมีอิทธิพลต่อระบบการเมืองได้ แต่มีทัศนคติที่ไม่เป็นประชาธิปไตยในแง่เกี่ยวกับการนิยมอำนาจขาดความเชื่อมั่นในเพื่อนมนุษย์ และสภาพแวดล้อมทางการเมือง

ส่วนความแตกต่างในบทบาททางการเมืองของตำรวจสันติบาลขึ้นสัญญาบัตรในฐานะประชาชน จะมีบทบาทที่ส่งเสริมต่อระบบประชาธิปไตยที่สูงกว่าฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ในเรื่องนี้มีทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะสังคมที่เราอาศัยกันนี้ สับสนซับซ้อน เพราะแต่ละคนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ต้องสวมบทบาทคนและหลายบทบาท และในหลายต่อหลายโอกาส เราจะอยู่ในภาวะถูกบังคับให้เลือกสวมบทบาทใดบทบาทหนึ่งเพียงบทบาทเดียว ทั้ง ๆ ที่เราอาจจะชอบทั้งสองบทบาทนั้นก็ได้ ภาวะการณ์เช่นนี้เราเรียกว่าการขัดแย้ง⁴ จากทฤษฎีของบทบาท เราพิจารณาได้ว่าตำรวจสันติบาลนั้นมีความแตกต่างกันในทางบทบาท ในฐานะประชาชนกับฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

บทบาทในฐานะประชาชน จากผลการวิจัยพบว่า ตำรวจสันติบาลในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่ง มีทัศนคติและจิตใจที่เอื้ออำนวยต่อความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะส่งผลมาสู่พฤติกรรม เช่น การเลือกตั้ง และการแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง การที่บทบาททางการเมืองในฐานะประชาชนของตำรวจสันติบาลมีส่วนต่อการส่งเสริมระบบประชาธิปไตยนั้น ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า เป็นเพราะตำรวจสันติบาลส่วนใหญ่เป็นผู้จบการศึกษาจากสาขาวิชาทางรัฐศาสตร์ ซึ่งจะส่งผลให้มีความรู้และความเข้าใจทางการเมืองสูง ซึ่งจะนำไปสู่การประพฤติและปฏิบัติที่ส่งเสริมต่อระบอบประชาธิปไตย

⁴ เดโช สวานานนท์, จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2518), หน้า 106.

บทบาททางการเมืองในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย แม้ตำรวจสันติบาล จะมีทัศนคติและจิตใจที่เอื้ออำนวยต่อความเป็นประชาธิปไตย แต่ในฐานะของเจ้าพนักงานตำรวจ ผู้ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบวินัย และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ตำรวจสันติบาลในฐานะ เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย จึงไม่สามารถที่จะแสดงออกซึ่งทัศนคติ และอุดมการณ์ที่เป็นประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่อันเนื่องมาจาก การที่ต้องตกอยู่ภายใต้การถูกควบคุมโดยกลไก และอุดมการณ์ของรัฐ ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมา ทำให้บทบาทในฐานะเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ของตำรวจสันติบาล ไม่สามารถสนับสนุนต่อระบอบประชาธิปไตยได้ในระดับเดียวกับ บทบาทในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่ง ถึงแม้ตำรวจสันติบาลในปัจจุบันจะมีบทบาทที่มีส่วนต่อการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น นับตั้งแต่หลังการแก้ไขนโยบาย 66/2523 และ 66/2525 มาใช้ แต่จากการควบคุมโดยกลไกหรืออุดมการณ์ของรัฐ การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ในบางครั้ง อาจจะขัดต่อความรู้สึก หรือจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยของตำรวจสันติบาลเอง และสามารถทำให้เกิดความ ขัดแย้งในบทบาทของตนเองได้ แต่จากผลการวิจัยได้พบว่า ผลลัพธ์ที่ออกมาจากความขัดแย้งในบทบาทระหว่างฐานะที่เป็นประชาชน และฐานะเป็น เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของตำรวจสันติบาลนั้น ปรากฏออกมาในรูปของการ ประนีประนอมระหว่างความต้องการของทั้งสองบทบาท เช่น ถ้าได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ที่ขัดกับหลักการประชาธิปไตยตามนโยบายของรัฐ ตำรวจสันติบาลที่จะมีลักษณะที่หลีกเลี่ยงหรือหาวิธีที่จะประนีประนอมกับทั้งสองฝ่าย แต่ในขณะที่บางครั้งก็ต้องทำตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักการประชาธิปไตย และทำให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย แต่ในส่วนที่เป็นผลเสีย อาจจะไม่ได้เสียไปทั้งหมดก็ได้ ถ้าเราจะมองในด้านดีบ้าง การที่ ตำรวจสันติบาลเข้ามาควบคุมกระบวนการทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยก็ถือว่าเป็น การทำให้เสียระบบประชาธิปไตยเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าเรามองอีกด้านหนึ่งแล้ว เป็นการ ควบคุมให้กระบวนการทางการเมืองดำเนินไปอย่างมีระเบียบ เพราะในสังคมมีคนอยู่จำนวนมาก การที่จะกระทำการสิ่งใดหากไม่มีกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายที่ออกไว้เป็นข้อบังคับหรือเป็น บรรทัดฐานทางสังคมแล้ว สังคมนั้นก็อาจจะเกิดความวุ่นวายได้โดยง่าย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ตำรวจสันติบาลในปัจจุบัน มีทัศนคติและบทบาททางการเมือง เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจสันติบาล จึงมีข้อเสนอแนะบางประการ เกี่ยวกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานบางช่วง ดังนี้ -

1. แบ่งสายงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน ควรให้ความสำคัญต่อความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ประสบการณ์และความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น แบ่งงานด้านสืบสวนไว้ประเภทหนึ่ง งานปราบปราม งานด้านต่างประเทศ งานด้านอารักขาบุคคลสำคัญ และงานฝ่ายอำนวยการ

2. ความรู้และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน ควรจะจัดให้ตรงกับสายงาน ผู้ที่มีความรู้และความชำนาญเฉพาะด้านใด ควรจัดให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานในสายงานนั้น เช่น งานด้านต่างประเทศ ก็ตาม จะให้ผู้มีความรู้ มีความชำนาญในการใช้ภาษา งานที่เกี่ยวกับการเมือง ก็ควรให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองอย่างดี เป็นต้น

อีกประการหนึ่งในประเด็นของความรู้ คือ การให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ในสายงานแต่ละสายงาน ควรจะจัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญคือการให้ความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาเสถียรภาพทางการเมือง และการวางตัวเป็นกลางทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีการตั้งขึ้นเป็นสถาบันฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของสันติบาลโดยเฉพาะ

3. การจัดให้มีรายได้ที่เพียงพอ และสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อให้ตำรวจสันติบาลจะได้มีขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

4. การให้หน่วยงานสันติบาล เป็นองค์กรกลางทางการเมือง มีอิสระในการทำงาน และให้อยู่ภายใต้การควบคุมน้อยที่สุด หรือขึ้นตรงต่อการบังคับบัญชาของหน่วยงานเดียว เช่น อาจอยู่ภายใต้การควบคุมของปลัดกระทรวงยุติธรรม และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและนักการเมือง โดยอิสระนักการเมืองจะไม่มีอำนาจและอิทธิพลในการแต่งตั้งถอดถอนข้าราชการตำรวจสันติบาล

ในตอนท้ายผู้วิจัยขอให้ข้อพิจารณาไว้ในผลงานวิจัยชิ้นนี้ คือ จากผลการวิจัย แม้ว่า ตำรวจสันติบาลจะมีทัศนคติทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย และมีบทบาททางการเมืองในฐานะประชาชนที่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย แต่จากประสบการณ์ในอดีตมีข้อควรคำนึงประการหนึ่งคือ ในฐานะเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนั้น การที่ตำรวจสันติบาลมีบทบาทที่เอื้ออำนวยหรือไม่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตยนั้น ขึ้นอยู่กับความจริงใจในนโยบายของรัฐบาลแต่ละยุคสมัย ในการวางรากฐานในการปฏิบัติงานของสันติบาล ถ้านโยบายของรัฐ มีแนวโน้มที่จะใช้สันติบาลเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมประชาธิปไตยตำรวจสันติบาลก็จะมีบทบาทที่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตย แต่ในทางตรงกันข้ามนโยบายของรัฐบาลที่ใช้ตำรวจสันติบาลเป็นเพียงเครื่องมือในการจำกัดศัตรูทางการเมือง ตำรวจสันติบาลก็จะมีส่วนที่ไม่เอื้ออำนวยต่อระบอบประชาธิปไตยได้เช่นกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย